

העלון יוצא לאור
לעילוי נשמת

היקרות והנכבדות

זמירה משה ע"ה

נלב"ע ג' כסלו תשפ"ד

ואחותה **אביבה חביבה ע"ה**

נלב"ע ד' אדר ב' תשפ"ד

בנות **סלמן ושרה ז"ל**

☆

ת.נ.צ.ב.ה.

פרשת פנחס

הערך העצום של כל מעלה רוחנית ובמיוחד בדור הזה

פני יהושע כפני לבנה

א. בפרשת השבוע (פכ"ז י"ח) נצטוו משה רבנו למנות את יהושע בן נון למנהיג ישראל ואומר הפסוק (כ) ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל.

ובגמרא בבא בתרא (ע"ה.) אמרו חז"ל: ונתת מהודך עליו - ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור [שראו משה ויהושע] אמרו: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה. [שבזמן מועט נתמעט מכבוד כל כך שהרי יהושע היה נביא ומלך כמשה ולא יכול להגיע לכבודו] [רש"י].

הלואי והיינו זוכים לראות אדם שפניו מאירות כפני הלבנה. כלום קלה בעינינו מדרגה נשגבה שכזו? - ובכל אופן ביחס למאור פניו של משה רבינו שהאיר כפני חמה היתה זו "בושה וכלימה"!

מי אמר דבר זה?

- זקנים שבאותו הדור!

לא הצעירים!

הצעירים שלא ראו את תואר פניו של מרע"ה ראו בתואר פניו של יהושע את שיא הגדלות. אולם הזקנים שזכו לראות בעיניהם מדרגה גבוהה יותר, הבינו והעריכו, שמדרגתו של יהושע לעומת מדרגתו של משה ה"ז "בושה וכלימה".

תלמיד שגלה מגליץ רבו עמו

ב. וביאור הדברים [הביא הגר"ד גולד (בספרו ארחות מוסר)] על פי מה שמצינו לגבי רוצח בשוגג ההלכה המיוחדת ש"תלמיד שגלה מגליץ רבו עמו" [מכות דף י' ע"א] וילפינו לה מקרא ד"ונס אל אחת הערים האלה וחיי" - עביד ליה מידי דתהוי ליה חיותא. וכתב עלה הרמב"ם (בה' רוצח ושמירת הנפש, פ"ז ה"א) - וחיי בעלי החכמה ומבקשיה בלא תלמוד תורה כמיתה חשובין.

ואיירי אפי' ברוצח בשוגג שלומד בעיר המקלט בהתמדה גדולה, ובכל אופן, אם חסר לו את איכות

הלימוד שהיה לו בעת שלמד אצל רבו, אין זה קרוי "חיי" אלא "מת" - זוהי צורת ההערכה של - רוחניות עפ"י התורה וזהו מבט האמת על מדרגות רוחניות המצויות אצל "בעלי החכמה ומבקשיה" - כל משהו של תוספת רוחנית, לעומתה, במדרגה הפחותה מזו אינו נקרא "חיי" אלא "מת"!

ולכן אצל משה ויהושע היה זה בושה וכלימה כי כל משהו של דרגא רוחנית גבוהה יותר, הדרגא שלמטה ממנה היא בבחינת בושה וכלימה...

לא היה נחשב לכולם

ד. וזהו הביאור במה שדרשו חז"ל בפרשת נח (הובא ברש"י בראשית ו' - ט') אודות נח דאילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם! - נתאר לעצמנו שקית קטנה ובה כמה מאות גרגרי חול ולידה ערימה ענקית של כמה מיליוני שקי חול, האם נתייחס לשקית הקטנה במונחים של אחוזים יחסיים בהשוואה לעומת הערימה הגדולה? - אין ספק שהשקית הקטנה לא תחשב בעינינו לכולם לעומת הערימה הגדולה [למרות שיש בה מעט גרגרים].

כן הוא הענין גם ביחס לרוחניות, עפ"י הערכים האמיתיים, כל תוספת, כל קמצוץ, כל גרגיר, שוה לערימת ענק של שקי חול, עד שהמדרגה הקודמת אינה נחשבת לכולם.

שינה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה פעמים ואחת

ה. וזהו גם הביאור במה שאמרו בגמ' (חגיגה דף ט) שמי ששינה פרקו מאה פעמים ביחס למי ששונה מאה פעמים ואחת נקרא "אשר לא עבדו" - כי התוספת של עוד פעם אחת, בערכו הרוחני, הוא כל כך גבוה, עד שהשונה פרקו מאה פעמים, נחשב לעומתו, כמי ש"לא עבדו".

התשובה של רבי סעדיה גאון זצ"ל על עבודת ה' של אתמול

ו. וכן מסופר על רבי סעדיה גאון זצ"ל שהיה עושה תשובה וחרטה על עבודתו את ה' ביום אתמול - כי לפי הבנתו בגודל חוב עבודת ה' "היום" עבודתו של "אתמול" לא היתה במדרגה הראויה - רבי סעדיה גאון חי עם הכרה שעבודת יום אתמול היא כמו "אשר לא עבדו".

אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם...

ו. וזהו שכתב בפרשת העקידה (בראשית כ"ב ה') שאמר אברהם אבינו לשני נעריו "שבו לכם פה עם החמור", מפני שאם יצחק רואה הענן קשור על ההר - והנערים אינם רואים, אזי, יצחק במדרגה רוחנית גבוהה יותר. והפרש המדרגה הרוחנית הזו בין יצחק לנערים היה נחשב בעיני אאע"ה כהפרש אשר בין אדם לחמור. וכמו שביאר הסבא מסלבודקא זצ"ל את הא דאחז"ל [שבת קי"ב ע"ב] - "אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים", וביאר הסבא זצ"ל דהא דלא אמרו חז"ל ההבדל בין ראשונים לאחרונים דאם ראשונים כמלאכים גדולים אנו כמלאכים קטנים או אם ראשונים כבני אדם גדולים אנו כבני אדם קטנים - כדי להורות וללמד שאין החילוק בין ראשונים לאחרונים רק חילוק במידת הגדלות. אין ביניהם שאלה של "גדול" או "קטן"...

ההבדל הוא ב"מהות"! - וכשם שהחילוק בין מלאך לאדם או החילוק בין אדם לחמור הוא הבדל מהותי, כך בראשונים, הם במהות אחרת מן האחרונים.

וכך היה אומר הגאון רבי בן ציון ברוך זצ"ל בבואו להמחיש את ההבדל וחילוקי המדרגות ברוחניות: אבן יהלום שיש בה שש קרט אינו שוה שיטית יותר מאבן בעל חמש קרט, כי זה מין אחר לגמרי סוג אחר של יהלום!

מעשה קטן בדור הזה שקול ככמה מצוות בדורות הראשונים

ח. ואחר שבארנו כל זאת שהבדלי הדרגות ברוחניות הם כה גדולים א"כ לכאורה אבדה תקותנו.

אלא שכבר אמר האר"י הקדוש לתלמידו הגר"ח ויטאל זי"ע וכך מובא בשער הגלגולים שער ח' שאלתי ממורי ז"ל איך היה אומר לי שנפשי כל כך מעולה, והרי הקטן שבדורות הראשונים הוא צדיק וחסיד שאין אני מגיע לעקבו? ואמר לי: דע לך! כי אין גדלות הנפש תלויה כפי מעשה האדם רק כפי הזמן והדור ההוא, **כי מעשה קטן מאוד בדור הזה שקול ככמה מצוות בדורות הראשונים**, כי בדורות אלו הקליפה גוברת מאוד לאין קץ, משא"כ בדורות ראשונים.

והוסיף האר"י הק': ואילו הייתי אני באותם דורות היו מעשי וחכמתי נפלאים מכמה צדיקים הראשונים, אשר על כן שלא אצטער על כך כלל כי בלי ספק יש לנפשי מעלה גדולה על כמה צדיקים הראשונים מזמן תנאים ואמוראים עכ"ל.

ואם האר"י הקדוש אמר כך על דורנו דור הרמ"ק והבית יוסף ועוד קדושי עליון שזה דור שגברה בו הסט"א מה הוא יאמר על דורינו... וא"כ פשוט שכל מעשה קטן שעושה האדם וכל התגברות קטנה וגדולה זה נחשב פי כמה וכמה ממעשים של צדיקים ראשונים כלשון האר"י הק'.

[ואין זה סתירה למה שהבאנו קודם מדברי חז"ל שכל דרגא ברוחניות כלפי דרגא שלמטה ממנו לא נחשב לכלום, שודאי בכללות מעלת הדורות יש ירידת הדורות, ודורות קודמים גדולים מדורותינו אך אדרבא בגלל שפלות הדורות יש ערך לכל מעשה קטן כגדול ויכול להיות יחידים שיגיעו לדרגות גדולות מדורות קודמים וכמו שידוע שאמר "הדיבוק" לר' אלחנן וסרמן זי"ע ששאלו על מדרגת החפץ חיים בעולם האמת ואמר: שהוא גדול כמו תנא...]

דברי המשגיח רבי ירוחם ממיר זי"ע

ט. וכך אמר הגאון רבי ירוחם ממיר זצ"ל: בן ישיבה כיום שמתגיע על תורתן של הגדולים אשר מקורות של פנינים ולפני פניו, ועם כל גיגעתו עדיין אינו עומד על דבריו של אותו גדול אבל סוף כל סוף יתכן והוא יותר גדול מן אותו גדול בעצמו.

דברי ראש ישיבת תפרה שליט"א

י. וכעין זה אמר ראש ישיבת תפרה הגאון רבי אביעזר פילץ שליט"א שבדורנו אפשר לבקש 'ברכות' מבני הישיבות הקדושות הממיתים עצמם באהלה של תורה

ומתרחקים מכל פיתויי הרחוב ומכל הויות העולם הזה, והרי הם כצדיקים גדולים שבדורות הקודמים (כלשון האר"י ז"ל הנ"ל) וראויה ברכתם שתתקיים.

מרן הרב ש"ך: הכרת הטוב הגדולה היא להחזיר טובה רוחנית!

יא. ומסופר על מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זי"ע שכאשר שהה בבית החולים היתה אשה שאינה שומרת תו"מ (רח"ל) שהבינה שהמאושפז הוא אדם גדול שיש להתנהג אליו בדרך ארץ מיוחדת, והיא התמסרה מאוד לרפואתו עד כדי כך שכשהשתחרר מבית החולים לא נתנה רשות לאף אחד שיעביר את חפציו של הרב רק היא בעצמה, כי היה לה רצון לעשות עוד משהו קטן למען הצדיק, ולפני שיצא הרב שך לביתו פנה אליה ואמר יש לי בקשה אליך: היא כמובן מאוד התפלאה איזה בקשה יכול הרב ש"ך לבקש ממנה: אני מבקש שתפסיקי לעשן! זה לא טוב לבריאות...

וענתה לו האחות: אם הרב מבקש אז אפסיק מכאן ואילך לעשן, בדרך חזרה שאלוהו התלמידים מה היה הענין בבקשה זו מה הנאה תהיה לראש הישיבה אם היא תעשן או לא.

ענה להם ראש הישיבה: תראו, לאשה הזו אני חייב הכרת הטוב היא עזרה לי והתמסרה אלי, והכרת הטוב הגדולה ביותר שאני יכול לעשות לה טובה ברוחניות, והנה להחזיר אותה בתשובה הרי זה לא פשוט במצב שלה, אך דבר אחד כן אפשרי, אם אני יאמר לה לא לעשן, לפחות הועלתי שלא תעשן בשבת (רח"ל) וכך הועלתי לה והחזרתי לה טובה (עכ"ד).

ואע"ג שהיא לא תמנע ותשמור שבת בשאר מלאכות אבל אם היא תמנע מלעשן זה כבר רווח עצום, כי כל דבר קטן ברוחניות למרות שלנו נראה כדבר קטן, אבל בשמים זה נחשב כדבר גדול כי הדברים נמדדים לפי ערך הדור וכדברי האריז"ל הנ"ל! כי מעשה קטן מאד בדור הזה שקול בכמה מידות גדולות שבדורות האחרים!

בדור האחרון יש 'מחסור גדול בשמים'!

יב. מרן 'החפץ חיים' היה מביא משל מהאופה של ראדין, שהיה תמיד מתאונן על רוע מזלו, שמחמת עניותו קונה קמח זיבורית ותנור האפיה שלו מיושן ולכן אין ביקוש ללחמים שהוא אופה, והוא נאלץ למכור בזול. אכן כשהגיעו שנות מלחמת העולם הראשונה, שאל אותו הח"ח איך הולך עם הפרנסה, ענה לו האופה 'חסדי ה', לא היו 'מים טובים' כאלו. הכל קונים בכסף מלא, אפי' מה שלא כל כך אפוי, ואפי' מה שקצת שרוף, הכל לוקחים כיון שיש מחסור בעולם.

היה אומר מרן החפץ חיים: בדורות הראשונים, כשהיה בעולמו של הקב"ה גדולי עולם, תנאים, אמוראים, ראשונים, אחרונים, הקב"ה בדק כל מצוה ומצוה כמה היא בטוהר הלב, וכמה לימוד התורה הוא 'לשמה', כמה מכוונים בתפילה ובברכות, אבל היום בדור האחרון יש 'מחסור גדול בשמים' יש 'רעב גדול' והקב"ה לוקח ומקבל הכל באהבה וברצון.